

ÎNTRE NOTĂ ȘI PLAN DE MĂSURI OBIECTIV: DORIN TUDORAN

Lector univ. dr. Marcela CIORTEA
Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

Abstract

The present paper deals with the huge text corpus published under the title *Eu, fiul lor. Dosar de Securitate* (I, their son. A Department of State Security File – our translation), Polirom Publishing House, 2010 (589 pages). Our main focus has been to analyze the linguistic phenomenon itself, without any apologies or accusations both from one side or the other, according to Cicero's saying who was remarking in his *Tusculane*: But let every one defend his own opinion, for every one is at liberty to choose what he likes: I shall keep to my old custom; and, being under no restraint from the laws of any particular school, which in philosophy every one must necessarily confine himself to, I shall always inquire what has the most probability in every question. (*Tusc.*, IV, 4)¹. Which truth? In our case the linguistic truth. In our search for the truth we have not aimed at following persons but rather events. Our interest has focused mainly on meaning and its consequences. Seldom have we focused on persons and this happened just in those instances that required disambiguation. A fact is clear from the very first reading: the volume focuses on two main coordinates – denouncement and its consequences. In the middle, just one man, Dorin Tudoran, on whose drama other countless overlapped dramas nastily gravitate. It's sad but true.

Keywords: Dorin Tudoran, Paul Goma, denouncement, informative note, plan of measures.

Războiul minților. Ideologie și manipulare

Ideea conform căreia istoria se repetă în funcție de împrejurări, interese, evenimente este probată deja și nu mai are nevoie de confirmări. Faptul că, la scară istorică, fiecare nouă orânduire ivită ca o reacție la cea anterioară s-a străduit din răspuțeri să coalizeze forțe de susținere și să creeze adepți, de asemenea. Cei care au poposit cu atenție asupra Revoluției Franceze ori asupra antichității romane, fie că este vorba de înlăturarea Regalității sau asasinatul de la Idele lui Martie, de pildă, au lansat diverse teorii pe marginea unor similitudini mai mult sau mai puțin evidente între evenimentele cercetate². Indiferent de împrejurare însă, este cert că de fiecare dată s-a țintit captarea potențialului de sprijin venit din partea maselor largi populare, iar pentru aceasta, de fiecare dată, a fost gândit și structurat un aparat de propagandă folosit cu dublu scop: de manipulare și totodată de răspândire a noii ideologii.

¹ English version from C. D. Yonge, Harper & Brothers Publisher, New-York, 1877, <http://thriceholly.net/Texts/Tusculan1.html>. În original: *Sed defendat, quod quisque sentit; sunt enim iudicia libera: nos institutum tenebimus nullisque unius disciplinae legibus adstricti, quibus in philosophia necessario pareamus, quid sit in quaque re maxime probabile, semper requiremus.* În limba română: *Să-și apere fiecare propria-i părere; avem dreptul să judecăm în toată libertatea; în ce mă privește, voi rămâne la punctul meu de vedere și, nefiind supus normelor unei anumite doctrine filozofice căreia să mă plec vrând-nevrând, urmez, în orice problemă, ce mi se pare mai aproape de adevăr.* Traducere de Mihai Popa, în Cicero, *Opere alese*, vol. III, Editura Univers, București, p. 27.

² Vezi Sergiu Pavel Dan, *Cărarile diversiunii*, cap. *Deturnarea politică a unei istorice ceremonii funerare*, pp. 30 sqq, cap. *Intemperiiile diversiunilor Revoluției Franceze*, pp. 65 sqq, cap. *Diversiunile totalitarismul nazist*, pp. 134 sqq *et passim*.

Cum se conving masele de valabilitatea, de eficiența și de buna intenție a ideilor nou instaurate? În primul rând prin lansarea principiului non-egalității, apoi prin repetarea lui insistentă, până la convingerea absolută a grupului vizat, lucru care, de cele mai multe ori, mai ales în societățile totalitare, avea să ducă la scindări masive de mentalitate, de regulă bifurcate după schema *NOI* (cei cu gândire bună) și *EI* (oponenții, cei cu gândire rea)³.

Odată constituite, grupările opozante se întrec în formularea și propagarea propriei ideologii, ambele tabere ambiționând susținerea intereselor de grup circumscrise unor concepte-valori ca *egalitate, dreptate, adevăr* etc., văzute fiecare din unghiul grupului respectiv și argumentate sau contraargumentate pe marginea altor concepte ca *origine, apartenență, gen, religie, etnie, limbaj* etc., ajungând să invoce în discursul public atât drepturile omului în genere, cât și dreptul la statut social, la respect, la educație ș.a.m.d. Uneori mai vagi, alteori mai precise, uneori explicit, alteori confuz, în funcție de priceperea, scopurile și resursele propagandiștilor, aceste idei ajung să fie difuzate publicului larg. Păstrând constanta duală pe care s-au clădit inițial în schema *NOI-EI*, ele suprapun sistematic și cu metodă alte dualități de genul *pozitiv-negativ, apărare-acuzare, acreditare-discreditare* și altele⁴.

La noi, comunismul, cu sprijinul Securității și prin osârdia colaboratorilor, a făcut carieră în această privință vreme de aproape o jumătate de secol, iar după condamnarea lui, încep să apară mărturii despre modul absurd și abuziv în care un regim nedorit de nimeni a reușit cu timpul să pună stăpânire pe toată lumea. Ce se întâmpla cu oponenții, cu susținătorii lor sau cu aceia care, într-un moment sau altul, intrau în contact cu aceștia aflăm din recentul volum al lui Dorin Tudoran, *Eu, fiul Lor*, apărut anul acesta.

Osârdia turnătorului. MARTIN și DORIN

Cine parcurge *Dosarul de Securitate* al lui Dorin Tudoran este copleșit de senzația că întreaga lume culturală a secolului trecut s-a lăsat ori a fost antrenată în jocul absurd al spionului, al detractorului, al agentului 007 și al filmului de acțiune. Scriitori și ofițeri de Securitate, oameni de cultură sau nu, amici sau inamici ai poetului defilează în paginile cărții într-un macabru spectacol după o cortină, în fața căreia, sub lumina reflectoarelor, în atenția tuturor, Dorin Tudoran trăiește coșmarul unei hăituirii cunoscute și asumate până la un punct, scăpate de sub control și nebănuite dincolo de el. Că Dorin Tudoran nu a ajuns întâmplător în această situație este limpede. În ciuda vârstei încă tinere, el nu era un naiv la acea vreme și, odată ce a ales cu bună știință să ridice vocea pentru a spune ce are de spus, este de înțeles că era pregătit și să suporte consecințele. Ce nu știa Dorin Tudoran la acea vreme era capacitatea masivă a unui imens aparat de control care avea să fie orientat împotriva lui, care din poet și publicist avea să devină *obiectiv*.

³ *Socially, manipulation is defined as illegitimate domination confirming social inequality. Cognitively, manipulation as mind control involves the interference with processes of understanding, the formation of biased mental models and social representations such as knowledge and ideologies. Discursively, manipulation generally involves the usual forms and formats of ideological discourse, such as emphasizing Our good things, and emphasizing Their bad things.* Teun A. van Dijk, *Abstract la Discourse and manipulation*, <http://das.sagepub.com/content/17/3/359.abstract>.

⁴ Cf. Teun A. Van Dijk, *Discourse semantics and ideology*, pp. 248 sqq.

Dar ce uimește mai ales în paginile cărții de față nu este atât devotamentul ofițerilor angajați în *lucrul cazului Tudorache*, ci mai ales osârdia turnătorilor, lucru semnalat de toți comentatorii, chiar de Dorin Tudoran: *...turnătorii nu contribuiau la rezolvarea unor probleme, ci la înrăutățirea lor, la declanșarea și intensificarea represiunii. Și asta trebuie să li se spună turnătorilor verde în față.*⁵

Dacă prima notă (din mai 1976, p. 59) este una biografică, deja de la a doua se remarcă un personaj, MARTIN, care va fi o vreme umbra lui Dorin Tudoran, semnând cel puțin 19 note informative despre poet și lumea literară în care acesta evolua și fiind implicat în cel puțin 9 acțiuni de *temperare și influențare pozitivă* a lui. Imediat după MARTIN apare un alt personaj, DORIN, mai rezervat în scrierea de note și mai atent la exprimare, dar prezent și el în planurile de măsuri destinate schimbării de atitudine a poetului. Interesant este modul în care debutează cei doi în cariera lor de *informatori* sau *surse*⁶.

[Dorin Tudoran] A debutat târziu (ceea ce i-a dat un mare complex, căci a fost refuzat în numeroase rânduri de edituri)... (MARTIN, p. 60)

E foarte rău văzut de majoritatea lumii literare... (*Ibidem*)

Are o părere deosebită despre talentul său și are impresia că în țară i se pun *bețe în roate*... (*Ibidem*)

În urma acestei note, în care judecata se face după impresii iar presupunerea este servită drept certitudine, se iau primele măsuri explicite, nu fără o rezervă în privința *sursei* din partea ofițerului care notează pe margine:

Fiind o relatare de primă instanță, va fi reluată problema atitudinii lui D. TUDORAN, mai ales în legătură cu manifestări recente, indiferent de natura lor. (*Ibidem*)

La a doua notă însă, și aceasta olografă, imaginându-și că, probabil, nu a fost suficient de convingător, MARTIN răbufnește într-o suită de epitete, sentințe, păreri, aprecieri menite să capteze bunăvoința celui care avea să o citească:

Mai volubil decât Dan Cristea, fiindcă e arogant, Dorin Tudoran și-a câștigat o poziție aproape exclusiv influenței lui Al. Păunescu. Până în 1974 publicase câteva poezii prin ziare de fiecare dată când i se cerea părerea asupra poeziei noastre de azi, răspundea că el nu cunoaște decât un singur poet mare: el însuși. Acest lucru se poate observa și din răspunsul lui la revista „Luceafărul”, nr. 52/1973 sau nr. 1/1974. [...] E un luxurios și face totul spre a se îmbogăți și pentru o situație pur materială bună. [...] Poet mai mult intelectual, fără talent

⁵ Dorin Tudoran, în interviul realizat de Rodica Palade.

⁶ Utilizarea termenilor este de cele mai multe ori fie ambiguă, fie suprapusă, lucru sesizat și de editor, care a avut ideea întocmirii în *Anexa 9* a unui *Index de termeni și abrevieri cu utilizare frecventă în documentele Securității* (pp. 573-580). Vide s.v. *informator* (pp. 577-578) și s.v. *sursă* (p. 579). Ambiguitatea constă în aceea că, la p. 105, de ex., DORIN semnează o *Informare*, dar în notița de pe margine a ofițerului scrie: *Sursa a fost instruită pentru...*, iar suprapunerea constă în aceea că, în textul aceluiași Plan de măsuri, MARTIN era numit *informator* la par. 1 și *sursă* la par. 2. (p. 140).

* **Sublinierile, ghilimelele și erorile de ortografie din interiorul citatelor nu ne aparțin. Toate fragmentele sunt redată așa cum apar ele în volum.**

deosebit, și-a găsit câțiva critici binevoitori care să-l elogieze. Ca inteligență este un arivist dezghețat al cărui scop unic este să parvină. Intelectualicește nu este strălucit și de altfel modul lui de a scrie critică a stârnit nemulțumirea generală a autorilor comențați. O nepricepere rară și un mod de „a expedia” articolul cât mai repede prin citate multe – acesta este stilul. Vasile Andronache, un poet, spunea despre acesta că e „cretin”. [...] Antipatizat profund de către oameni pentru felul arogant în care se comportă, D. Tudoran este un poet fără viitor și un critic inexistent... (MARTIN, pp. 61-62).

Această a doua notă este primită cu aceeași rețineră de ofițer, care notează, de data aceasta mult mai explicit, pe margine:

Sursa a fost recent atras la colaborare și ca poziție se situează în „grupul” potrivit lui Dorin Tudoran, fiind nemulțumit că el nu are aceeași posibilitate de afirmare.

De aici rezultă și un anumit subiectivism în cele relatate. Se va avea în vedere pe viitor dirijarea sa de maniera unei mai mari obiectivități și folosirea pe lângă obiectiv și a altor surse. (p. 62).

Ar fi o naivitate să-și imagineze cineva că, în lipsa altor *surse*, controlul asupra lui Dorin Tudoran ar fi încetat; în orice caz, cu *surse* și *informatori* de talia lui MARTIN, sarcina ofițerilor ar fi fost mult mai dificilă, dacă, la scurtă vreme, n-ar fi apărut DORIN, în persoana unuia care impresionează prin eleganță în stil și exprimare, câtă vreme, așa cum reiese din nota olografă alăturată, el este un *specialist în aceste probleme și urmând instructajul unor întâlniri anterioare i-a solicitat lui Dorin Tudoran un articol* pentru revistă:

Poet, publicist, comentator de poezie, Dorin Tudoran are în genere o atitudine selectivă și nuanțată, situată la egală distanță față de orice extremism. Spirit cultivat și fin, el scrie o poezie ușor intelectualistă, de emoții deghizate livresc și lirica sa are, de aceea, un aspect ușor artificial, de miniatură executată cu virtuozitate. [...] În articolele de atitudine, în participările la diferite dezbateri organizate de revistele literare, poziția lui este una oarecum impersonală, în sensul că, fiind prin structură dotat cu discernământ, aderă fără efort la principiile echilibrate unanim admise: cultul valorii, respectarea adevărului realității, refuzul confuziei de valori, cultivarea unui climat cultural nevicat de interese de grup, de meschinării și de intrigi mărunte, respingerea deopotrivă a idilismului și a negativismului etc. Nu se poate spune că, în toată activitatea sa literară și publicistică de până acum, el s-a făcut purtător de cuvânt al vreunei tendințe, tocmai fiindcă este un spirit incapabil de manifestări extremiste și fiindcă este dotat mai mult cu „finețe” decât cu „energie”; cu alte cuvinte, personalitatea lui literară nu este una dintre cele mai puternice, deși are un contur format. (DORIN, pp. 62-63).

Nici de această dată ofițerul nu se arată mulțumit și, fie resemnat, fie întrezărind o speranță în nou-încheiata colaborare cu acest *Dorin*, notează pe margine:

Fiind prima notă scrisă a sursei noastre „DORIN” apreciez că e utilă, mai ales că l-am determinat să scrie. (p. 63).

Comparativ cu notele semnate de MARTIN, această primă notă a lui DORIN ar putea părea nu doar inofensivă, ci aproape un elogiu, dacă n-ar trăda în autorul ei un cunoscător într-ale politicii și un analist lucid al realității prezente care, simțind pulsul evenimentelor încearcă să îmbrace în haină frumoasă limbajul de lemn ce se constituie în rudimentul oricărei ideologii. Astfel, plasându-și colegul *la egală distanță față de orice extremism*, încearcă el însuși să rămână echidistant, imaginându-și probabil că, în ciuda prelucrărilor anterioare, întâlnirea aceasta este una formală, în care poate apela în voie la termenii uzuali și general valabili ca: *principii, cultul valorii, interese de grup ori manifestări extremiste*. Vigilența ofițerului nu se lasă, totuși, înșelată; nu peste multă vreme (aprilie 1979), DORIN avea să scrie o *Informare* în urma căreia diferențele dintre el și MARTIN dispar ca prin minune:

Poetul Dorin Tudoran, de la Luceafărul, având în spate „mafia” Geo Bogza, Eugen Jebeleanu etc. urmărește să scoată din conducere pe redactorul-șef al revistei și pe subalternul său... [...] Se urmărește a ne aduce în conducere un „om de paie”, apolitic, care să facă jocul „grupului de dreapta”. S-a spus – „să terminăm cu acești activiști!”.

Tot acest „grup de dreapta” urmărește pregătirea și declanșarea unui mare scandal, la 27. IV. 1979, în cazul discuției revistei Luceafărul și, totodată, declanșarea altui scandal, legat de noul congres al tinerilor scriitori, ca un fel de reeditare a „Cazului Iași”. Atenție mărită! Este evident caracterul anticomunist al acțiunii!!! (p. 105).

Dacă, la prima notă, DORIN făcea notă discordantă cu excesul de zel al lui MARTIN, aceasta de mai sus uimește prin schimbarea totală de atitudine. Ce anume a determinat această schimbare nu se poate ști, însă ținând cont de însemnările condeiului misterios de pe margine, se poate presupune că așa cum s-au luat măsuri pentru *obiectivarea* lui MARTIN este posibil să se fi luat și pentru *motivarea* lui DORIN. Trecând peste faza epitetului contondent care făcea deliciul cititorului în notele lui MARTIN, DORIN apelează direct la metaforă, atât pentru a numi gruparea Bogza-Jebeleanu (*mafie*), cât și pentru a caracteriza pe noul posibil candidat la conducerea revistei (*om de paie*). În mod cert, ambele *surse* au evoluat pozitiv în relația lor cu ofițerii, câtă vreme și unul și altul își permit să ofere sugestii ori atenționări la limita acuzării: *Atenție mărită!* (DORIN) sau *N-ar fi lipsit de interes, așadar, să se urmărească și acest aspect.* – anume interesul lui Dorin Tudoran pentru situația internațională *mai mult decât normal* (MARTIN, p. 103.). Ce înseamnă însă *normal* sau care sunt limitele *normalului* nu apare specificat nicăieri.

Aproape fiecare notă semnată de comicul duet este însoțită de îndemnuri la prevederea unor măsuri de temperare și influențare pozitivă a lui Dorin Tudoran. Cu toate acestea, notele informative curg una după alta, cu mai mare sârg și mai multă consistență. Iată una întocmită de același MARTIN, care începe prețios:

...sunt în posesia următoarelor informații: [...]

...D. Tudoran mi-a mărturisit că intenționează „totuși, ca începând de la toamnă” să provoace tulburări în lumea literară cu scopul de a îndepărta actuala conducere a Luceafărului. [...]

În alte discuții incidentale, D. TUDORAN s-a manifestat ironic față de unele măsuri ale guvernului și față de conducerea de partid. Astfel, el a calificat drept „prostituție” faptul că, după afirmația lui, „România vinde benzină în alte țări, dar scumpește pe piața internă”. (MARTIN, p. 114)

Nota șochează mai ales prin aceea că nu aprobă sau dezaproabă ceva ce a făcut Dorin Tudoran, ci condamnă fără drept de apel ceva ce, probabil, acesta intenționa să facă. Dacă, *până la toamnă* poetul s-ar fi răzgândit? Însă MARTIN dovedește o siguranță uriașă în spusele sale. El știe sigur că va fi crezut, câtă vreme, cu numai două pagini înainte aflăm o notă în care furnizase, până la detaliu, informații privitoare la plecarea poetului în străinătate:

Conform instrucțiunilor primite l-am contactat pe poetul TUDORAN DORIN în legătură cu apropiata lui plecare în străinătate. În urma mai multor discuții avute, am constatat următoarele⁷... (MARTIN, pp. 112-113).

Cu toate acestea, nota dactilografată de maior, amuzant de ambiguă, prevede instrucțiuni vizând atât temperarea *obiectivului*, cât, mai ales, a *sursei*, prin insinuarea unor promisiuni menite să-i capteze atenția:

Sursa a fost instruită ca în viitoarele întâlniri să aibă o atitudine apropiată față de el, pentru a-l influența pozitiv. Prin propriul exemplu, în mod amical, să-l sfătuiască a avea o atitudine corectă peste hotare, să nu se lase provocat sau antrenat în acțiuni care ar pune țara într-o lumină nefavorabilă, cu atât mai mult cu cât este tânăr, iar posibilitățile sale de afirmare în țară abia au început. (p. 114).

Spre deosebire de DORIN, care se arată mai precaut și mai reținut în declarații, MARTIN semnează nu doar note privitoare la poetul Dorin Tudoran, ci și pe marginea *situației curente din viața literară* (p. 220-221). Pe parcurs, însă, informațiile sale se vor împușina, odată cu apariția altora, mult mai valoroase și mai credibile, semnate de personalități recunoscute atât în viața culturală a epocii, cât și în anturajul apropiat lui Dorin Tudoran. Cu toate acestea, în Planurile de măsuri care prind consistență de la o pagină la alta, MARTIN desfășoară activitate intensă mai ales în direcția *temperării obiectivului și a cunoașterii poziției sale politice* (p. 145, par. 1 și 2). În altă parte, el este prins într-un amplu proiect de sarcini cu termen permanent:

Prin sursele informative MARTIN, LICA și BRATU, vom acționa în rândul scriitorilor din anturajul lui TUDORAN DORIN precum și cu sursele oficiale din edituri unde el are depuse manuscrise pentru publicare cu scopul de a nu-i mai da prilej să se situeze pe o poziție de nemulțumire și recalitrantă. Avem în vedere de asemenea, ca prin conducerea unor redacții să temporizăm pe unii adversari literari care prin publicațiile literare cu conținut polemic îl face pe

⁷ Urmează amănunte referitoare la data plecării, traseul urmat, mijlocul de transport ales, pe cine va contacta acolo etc.

TUDORAN DORIN irascibil și nemulțumit. Pentru perioada cât TUDORAN DORIN se va afla în străinătate vom acționa prin sursele informative și oficiale care prin diverse scrisori să-i întărească convingerea lui TUDORAN DORIN că problemele care îl frământă vor fi rezolvate în mod echitabil. Avem în vedere în acest sens redactarea unor scrisori⁸ către TUDORAN DORIN care să fie semnate și expediate de către unele surse informative de încredere. (p. 181, par. c).

Planurile de măsuri devin atât de frecvente, încât probabil plictisiți deja sau nu îndeajuns de convinși de gravitatea acestui joc absurd, ofițerii reiau sistematic pasaje întregi de la un plan la altul, modificând pe alocuri, fără să schimbe nimic. Astfel, în lunile martie și aprilie 1983 sunt redactate două planuri de măsuri, în care fie sarcinile lui MARTIN și DORIN rămân neschimbate, fie ofițerii reluau de la un plan la altul pasaje care vizau explicit discreditarea lui Dorin Tudoran în lumea literară, prin acreditarea, în contrapondere, a ideii că acțiunile întreprinse de el sunt incorecte sau că este total lipsit de talent literar (pp. 291 și 325).

Psihoza metaforei. Tudoran și Paul Goma

Parcurgând cele spuse de noi până aici, și-ar putea închipui cineva că dosarul lui Dorin Tudoran este o joacă de-a hoții și vardiștii sau o glumă proastă între prieteni. Nu este. Lectura noastră – de-a lungul căreia, contrar părerii lui MARTIN, am lăsat și textul cărții să vorbească, pentru că, într-un proces de lectură, sunt implicate cel puțin două părți, cititorul și textul – lectura noastră, așadar, s-a concentrat pe acțiunile debutantului în meseria de turnător, informator, sursă ori cum s-ar fi numind. Dincolo de ridicolul situațiilor, stârnit de proasta gestionare a pasiunilor, a invidiilor și a conflictelor personale, planează pe fundal spectrul unei idei întruchipând un eșec în activitatea celor implicați: cazul Paul Goma, al cărui nume apare încă din primele pagini.

Dacă, la început, într-o *Notă-raport* rezultată în urma unei discuții cu DORIN (p. 68), se vorbește despre dezaprobarea lui Dorin Tudoran cu privire la acțiunile lui Paul Goma, la numai câteva pagini – după cuvântarea de la *Colocviul Național de Poezie* de la Iași – într-o notă semnată de NEAGOE, numele lui Tudoran este asociat pentru prima dată cu cel al lui Goma:

Paul Anghel în calitatea ce o are a intervenit atrăgând atenția lui Ungheanu și Balș că nu trebuie făcut un erou din Tudoran și nu trebuie separat cazul său pentru că am da prilejul grupării care îl susține (Bogza, Doinaș, Manolescu, Hăulică etc.) ca în eventualitatea luării unor măsuri împotriva lui să-l transforme într-un viitor Paul Goma. (NEAGOE, p. 102).

⁸ Fragmentul citat se află în continuarea unei Note de stadiu, de unde reiese limpede că o astfel de scrisoare menită să-l discrediteze pe Dorin Tudoran a fost trimisă profesorului KLAUS HEITMAN, romanist, profesor la Universitatea din Heidelberg (eronat în text *de la Institutul Goethe*), care l-a sesizat pe Dorin Tudoran.

De aici încolo, trimiterile la Paul Goma se îndesesc, atât în temerile informatorilor cât și în rapoartele ofițerilor care se ocupau cu *exploatarea mijloacelor „T”⁹ la obiectivul „TUDORACHE”*, arătând fie că poetul încearcă să-l contacteze pe Goma (p. 111), fie că l-a contactat, cum și pe Monica Lovinescu, Virgil Ierunca și Virgil Tănase (pp. 118, 120, 135), fie că *„Europa Liberă” ar putea să facă din TUDORAN un alt „caz Goma”* (pp. 122 și 132), fie că el însuși se anunță a fi o amenințare de talia lui Paul Goma:

„...Vreau să-mi dea drumul să plec, cum i-au dat lui Goma... Acolo găsec eu să fac ceva, cum se descurcă și alții... Aici chiar nu mai e nimic de făcut, nu ai ce să mai faci, cum au stricat omul acum, trebuie să mai treacă cel puțin 2 generații ca să se îndrepte lucrurile.” (mărturisește O SURSĂ, p. 288).

Și dacă până aici, urmărind linia de interpretare sugerată de noi a reieșit cumva că zelul *informatorului* era mai mare decât al *informatului*, direcția aceea, deși nu greșită, n-ar fi fost una riguros exactă. Pentru că în (prea) bogatul corpus de documente apar nepermis de frecvent note semnate de ofițeri sau chiar nesemnate, puse pe seama unei *surse*. De bună seamă, dacă Dorin Tudoran a rostit această profetică frază, timpul avea să dovedească din plin că nici n-a greșit și nici nu s-a înșelat. Dar, dincolo de corectitudinea aprecierii sale, române o întrebare: Cât de bine se poate trăi într-o lume în care jocurile sunt făcute *pe surse* cel mai adesea anonime, iar când primesc un nume, acesta cântărește atât de greu, încât devine strivitor? Oricât ar părea de ilar, locul lui MARTIN și DORIN, a fost luat încet-încet de *surse* fără nume, sau dimpotrivă, de nume grele, cum este cazul matematicianului Mihai Botez. În contrapondere a unei astfel de autorități aflate în proximitatea *obiectivului*, *sursele* anonime au primit cale liberă spre desfătare imaginativă și fantezistă. Pe fundal, *pericolul* Paul Goma le-a străjuit, inofensiv dar și neputincios, dezmățul:

Cu Dorin Tudoran s-a făcut aceeași greșeală ca și cu Paul Goma cândva. Dacă lui Paul Goma i se publica un fragment din „Obstinate” rămânea de fapt ceea ce este – un scriitor obscur, nebăgat în seamă de nimeni; poate sta și acasă și nu ne mai defăima acum țara. Dar așa, am făcut din el o „victimă” și i-am popularizat „opera”. Nu se întâmpla nimic dacă pe marginea materialelor lui Tudoran se deschidea, sub control bineînțeles, o discuție publică; lucrurile le-am fi lămurit noi aici și nu „Europa liberă”. În viața noastră literară se face uneori confuzie între atacul la persoană și discutarea unor probleme de etică scriitoricească. (mărturisește ZORO, într-o discuție cu rezidentul TIMARU, aflat și el sub instructaj, p. 331).

Citind această carte, fără a intra în polemicile care au făcut deliciul presei, pe lângă senzația că sunt de față toți cei prezenți în istoriile literare recente, am desprins la final concluzia că Dorin Tudoran nu a fost hăituit atât pentru ce a făcut, cât pentru ce ar fi putut să

⁹ Pentru *Serviciul T*, vezi *Indexul de termeni și abrevieri din Anexa 9, s.v. T.O. i. e. Tehnică operativă. Instalații de ascultare, înregistrare (audio și video) de interceptare ș.cl.*, pp. 579-580. Despre tehnica operativă în Antichitatea romană, spre exemplu, vezi Gheorghe Ceaușescu, *art. cit.* în revista *România literară: Aceștia [delatorii] pătrundeau în viața intimă a potențialilor adversari ai împăratului spionându-i în fel și chip: cum posibilitățile tehnice nu le permiteau să instaleze microfoane în casele acestora, ei nu ezitau să perforeze tavanul camerelor spre a introduce tuburi cu ajutorul cărora să poată asculta ce se discută în încăpere. Alții citeau operele literare, pentru a vedea dacă nu cumva printre rânduri nu se strecoară afirmații „dușmănoase”*.

facă. Psihoza și suspiciunea planează asupra întregii colecții de documente. Mai întâi – și la modul cel mai important – se instaurează teama că în Dorin Tudoran s-ar putea ivi un al doilea Paul Goma; apoi, abundența de verbe la condițional-optativ, abundența de locuțiuni adjectivale nedefinite, de genul „așa-zisul/așa-zisa”, atenția sobră la păstrarea anonimatului surselor, stârnirea subtilă și aparenta dorință de aplanare, misterioasa modalitate de atragere a *informatorilor*, toate acestea ilustrează o excelentă punere în scenă a eternului *divide et impera*, pe marginea căruia diverșii actanți dansează haotic, și în mijlocul căruia protagonistul, un tânăr cu posibilități reale de afirmare, trăiește haosul acesta din plin.

Vor fi trecut oare două generații, așa cum se pare că *ar fi spus cândva*, pe vorba unei surse, Dorin Tudoran? Dacă aceste cuvinte profetice mai sunt încă incerte în ochii cuiva, iată altele, confirmate în timp, consemnate, de data aceasta nu pe baza mărturiilor unei *surse*, ci în urma unei convocări a poetului la Comitetul municipal București al P.C.R., la data de 9 sept. 1982:

Din poziția adoptată de Dorin Tudoran au mai rezultat următoarele:

- Este nemulțumit de faptul că nu i se aprobă plecarea în străinătate.
- Afirmă că este urmărit de organele de securitate, care folosesc mijloace de ascultare, filaj și interceptarea corespondenței.
- Apreciază că în țara noastră se manifestă anumite „moravuri necorespunzătoare”, care peste 15 ani vor fi dezavuate dându-i-se astfel dreptate în ceea ce privește poziția sa prezentă. Afirmă că „nu acuză P.C.R. sau societatea, ci niște moravuri și persoane, unele chiar cu funcții de decizie” (p. 251).

În urma acestor afirmații susținute și argumentate în cadru oficial, de data aceasta, și nu într-o discuție amicală, a fost, probabil, limpede pentru anchetatori că Dorin Tudoran sesizase intențiile ispititoare ale sursei DORIN, în fața căruia își exprimase dezaprobarea față de acțiunile lui Paul Goma (p. 68), câtă vreme toate dovezile duceau, de fapt, spre confirmarea presupunerii unanime că poetul este o amenințare la adresa orânduirii de stat, întocmai ca Paul Goma. Adăugând la cele de mai sus faptul că Dorin Tudoran reclama totodată:

- campaniile de denigrare ale unor valori spirituale clasice și contemporane ce s-ar duce în unele publicații, precum și împiedicarea „sistematică” a apariției în presă a replicilor „covenite” unor astfel de materiale;
- „reintroducerea” cenzurii;
- practicarea „pe scară înaltă” a traficului de influență. (p. 255)

n-ar fi, probabil, de mirare că s-a recurs la întocmirea unor planuri de măsuri de dimensiuni impresionante, cum este cel de la paginile 254-258, care presupune o desfășurare de forțe demnă de un inamic public de număr unu. Și nici prin aceasta nu șochează destul respectivul plan de măsuri, semnat de patru ofițeri de rang superior și aprobat de doi generali, General locotenent Iulian Vlad (Secretar de Stat) și General locotenent Nicolae Pleșiță (Adj. al Ministrului de Interne), cât mai ales prin calitatea joasă a măsurilor adoptate, din care cităm:

4. U.M. [...] va acționa ca „TUDORACHE” să fie chemat la Editura „Dacia” din Cluj, pentru clarificarea unor probleme legate de un manuscris depus acolo.

Cu această ocazie, împreună cu I.J. Cluj vom acționa ca scriitorul [...] să afle de legăturile amoroase dintre soția sa și obiectivul nostru.

Scontăm în această situație atât pe reacția violentă a lui [...] cât și pe crearea unei atmosfere nefavorabile lui „TUDORACHE” în rândurile oamenilor de litere. (p. 256)

[...]

6. Se vor întreprinde măsuri în cazul scriitorilor: ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ, DAN DEȘLIU și NICOLAE MANOLESCU, în vederea slăbirii încrederii și sprijinului pe care aceștia îl acordă lui „TUDORACHE”, având ca scop crearea în rândul lor a unor disensiuni care să ducă la destrămarea acestui anturaj. (p. 257)

[...]

8. În vederea discreditării lui „TUDORACHE” în mediul literar, va fi răspândită de către noi, prin rețeaua informativă, versiunea că acesta este în legătura organelor de securitate. În susținerea acestei variante, Lt. Col. [...] din U. M. [...] ¹⁰, care-l are în contact, va organiza întâlniri cu „TUDORACHE” în locuri dinaintea stabilite frecventate de scriitori. (*Ibidem*).

[...]

10. Vor fi difuzate, în sediul intelectualității emigrației române din Franța și R.F. Germania, inclusiv în rândul angajaților și colaboratorilor „Europei libere”, unele materiale de compromitere, „TUDORACHE” urmând a fi prezentat că face „jocul” organelor de securitate române, element contestat creat artificial de aceste organe în vederea „lansării” în Occident unde să fie folosit pentru „controlul” activităților ostile ale emigrației împotriva României. (*Ibidem*).

Iată câtă imaginație și câtă atenție dusă până la cel mai mic amănunt, cu țintă clară dezbinarea pe toate planurile. Citind aceste rânduri, nu poți să nu te cutremuri. Dacă nu ar fi de plâns, ar fi de râs. Generali și colonei, oameni cu funcții majore și responsabilități pe măsură, pornind de la turnătoriile unor intriganți, adoptând, la rândul-le, ei înșiși tactica *răspândacul și zvoneurul*. Cât am lăsat din această mentalitate și cât ducem cu noi?

Delatorii. Turnători au fost de când există omenirea. Dar una este utilizarea acestei practici imorale și inacceptabile din inițiativă individuală, spre a fi pe placul șefilor, și alta transformarea ei în politică de stat, spune regretatul profesor Gheorghe Ceaușescu¹¹. Și ar fi putut avea dreptate dacă aceia pentru urechile cărora s-a născut delațiunea ar fi fost motivați dacă nu să o oprească, cel puțin să o descurajeze. Cercetarea noastră arată că nu a fost așa. Pentru ei, ranchiuna, invidia și dorința de parvenire au fost o nesperată sursă de înverșunare, pe care s-au grăbit să o exploateze. Și documentele analizate stau mărturie în această direcție. Iar pentru noi, cititorii, ele nu fac decât să desfășoare, fără menajamente, ce s-a întâmplat, pentru a face, cât ne stă în putință, ca astfel de lucruri să nu se mai întâmple.

¹⁰ În acest paragraf, interpunctia de apartine.

¹¹ În *art. cit.* din revista *România literară*.

Bibliografie și sitografie¹²:

Corpus:

TUDORAN, Dorin, *Eu, fiul lor. Dosar de Securitate*. Ediție îngrijită și prefață de Radu Ioanid. Postfață de Nicolae Manolescu. Editura Polirom, Iași, 2010.

Ecouri în presă:

ANDREESCU, Gabriel, *Dosarul lui Dorin Tudoran (I). Relevanța unui dosar de Securitate*, în *Cotidianul*, 26 sept. 2010.

<http://www.cotidianul.ro/125182->

[Dosarul lui Dorin Tudoran I Relevanta unui dosar de Securitate](#)

ANDREESCU, Gabriel, *Dosarul lui Dorin Tudoran (II). Arhive care nu luminează, ci adâncesc mistere*, în *Cotidianul*, 28 sept. 2010.

<http://www.cotidianul.ro/125325->

[Dosarul lui Dorin Tudoran II Arhive care nu lumineaza ci adancesc mistere](#)

ANDREESCU, Gabriel, *Dosarul lui Dorin Tudoran (III). Arhivele despre răzvrătirea profesională*, în *Cotidianul*, 5 oct. 2010.

<http://www.cotidianul.ro/125724->

[Dosarul lui Dorin Tudoran III Arhivele despre razvrătirea profesionala](#)

ANDREESCU, Gabriel, *Dosarul lui Dorin Tudoran (IV). Devenire și artă pentru artă*, în *Cotidianul*, 11 oct. 2010.

<http://www.cotidianul.ro/126092->

[Dosarul lui Dorin Tudoran IV Devenire si arta pentru arta](#)

ANTONESEI, Liviu, *Din Foișor. Poeții mei: Dorin Tudoran*, în *Observator cultural*, nr. 533 (iul.), 2010.

http://www.observatorcultural.ro/DIN-FOIȘOR.-Poetii-mei-Dorin-Tudoran*articleID_23998-articles_details.html

ANTONESEI, Liviu, *Dorin Tudoran, portret în picioare. O operă de Secu & Company*, în *Observator cultural*, nr. 544 (oct.) 2010.

http://www.observatorcultural.ro/Dorin-Tudoran-portret-in-picioare*articleID_24331-articles_details.html

CERNAT, Paul, *Softul dezinformărilor și hackerul disident*, în *Observator cultural*, nr. 544 (oct.) 2010.

http://www.observatorcultural.ro/Softul-dezinformarilor-si-hackerul-disident*articleID_24333-articles_details.html

CRISTEA-ENACHE, Daniel, *El și Ei (I)*, în *Observator cultural*, nr. 544 (oct.) 2010.

[http://www.observatorcultural.ro/El-si-Ei-\(I\)*articleID_24332-articles_details.html](http://www.observatorcultural.ro/El-si-Ei-(I)*articleID_24332-articles_details.html)

CRISTEA-ENACHE, Daniel, *El și Ei (II). Dorin Tudoran – Eu, fiul lor. Dosar de Securitate*, în *Observator cultural*, nr. 545 (oct.) 2010.

[http://www.observatorcultural.ro/El-si-Ei-\(II\)*articleID_24372-articles_details.html](http://www.observatorcultural.ro/El-si-Ei-(II)*articleID_24372-articles_details.html)

HORASANGIAN, Bedros, *Dosarul de Securitate al lui Dorin Tudoran*, în *Cotidianul*, 13 sept. 2010.

<http://www.cotidianul.ro/124463-Dosarul-de-Securitate-al-lui-Dorin-Tudoran>

¹² Toate titlurile au fost accesate la 29 octombrie a.c. și reacesate selectiv la data de 24 noiembrie.

MANOLE, Cristina, *Lecturi în vremuri de austeritate. Obiectivele Tudorache și Nica*, în *Observator cultural*, nr. 543 (sept.), 2010.

http://www.observatorcultural.ro/LECTURI-IN-VREMURI-DE-AUSTERITATE.-Obiectivele-Tudorache-si-Nica*articleID_24308-articles_details.html

MANOLESCU, Nicolae, *Securitatea noastră cea de toate zilele*, în *România literară*, nr. 22-23, an. 2010.

http://www.romlit.ro/Securitatea_noastra_cea_de_toate_zilele

ȘIMONCA, Ovidiu, *O lume mizerabilă. Eu, fiul lor*, de Dorin Tudoran. *Dosar de Securitate*, în *Observator cultural*, nr. 544 (oct.) 2010.

http://www.observatorcultural.ro/O-lume-mizerabila*articleID_24330-articles_details.html

TUDORAN, Dorin, *Turnătoria ca vocație irepresibilă (I)*, interviu realizat de Rodica Palade, în *Revista 22*, din 26 oct. 2010.

<http://www.revista22.ro/turn259toria-ca-voca355ie-irepresibil259-i-9216.html>

Lucrări de sprijin:

ANTONESEI, Liviu, *O prostie a lui Platon. Intelectualii și politica*, Editura Polirom, Iași, 1997.

CEAUȘESCU, Gheorghe, *Epoca delatorilor*, în *România literară*, nr. 36, an. 2006.

http://www.romlit.ro/epoca_delatorilor

DAN, Sergiu Pavel, *Republică și uzurpare. Un eseu istorico-politic*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2007.

DAN, Sergiu Pavel, *Cărările diversiunii. Eseu*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2009.

MARINO, Adrian, *Politică și cultură. Pentru o nouă cultură română*, Editura Polirom, Iași, 1996.

MARINO, Adrian, *Al treilea discurs: cultură, ideologie și politică în România. Adrian Marino în dialog cu Sorin Antohi*, Editura Polirom, Iași, 2001.

TUDORAN, Dorin, *Absurdistan: o tragedie cu ieșire la mare*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Van DIJK, Teun A., *Discourse semantics and ideology*, în *Discourse & Society*, vol. 6 (2), an. 1995, pp. 243-289. SAGE Publications.

<http://www.discourses.org/OldArticles/Discourse%20semantics%20and%20ideology.pdf>

Van DIJK, Teun A., *Discourse and manipulation*, în *Discourse & Society*, vol. 17 (2), an. 2006, pp. 359-383. SAGE Publications.

<http://das.sagepub.com/content/17/3/359.abstract>

<http://www.discourses.org/OldArticles/Discourse%20and%20manipulation.pdf>